

УДК 796.072.2

Духовний Л. Ф., Гмиря Г. В.

МОДЕЛЮВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена проблемі виховання відповідального ставлення молодших школярів до збереження власного здоров'я засобами використання фізичних вправ, спортивних, рухливих й народних ігор методом колового тренування молодших школярів із використанням карток-завдань. Розглядаються особливості впливу цієї методики на організм молодшого школяра, можливість розвитку і вдосконалення рухових якостей дітей, а також самооздоровчий ефект даної методики. Автори також визначають моделювання здоров'язбережувального середовища в умовах експериментального закладу освіти як складову інноваційного розвитку нової української школи. Останнім часом відбулася суттєва трансформація фізичної культури в початковій школі. Основними тенденціями розвитку якості здоров'я учнів початкових класів є пошук і розробка інноваційно-спрямованих комплексних засобів збереження здоров'я, формування в учнів ціннісного ставлення й мотивації на здоровий спосіб життя. Необхідна трансформація освіти у системі організації фізичної культури в початкових класах, ключовою метою якої стає соціально мобільна, творчо активна особистість, здатна до саморозвитку та самореалізації, створення умов для прояву творчого потенціалу кожної дитини. Діяльність учня початкової школи як особистості в галузі фізичної культури, культури здоров'я, здорового способу життя – фундамент для подальшого життя дитини (навчання, роботи, нормального життя в похилому віці).

Ключові слова: виховання, відповідальне ставлення, збереження власного здоров'я, здоров'я молодших школярів, спортивні ігри, рухливі ігри, колове тренування, картки-завдання.

Постановка проблеми. Початкова освіта є основною ланкою загальної середньої освіти за вагомістю та масштабністю завдань. Саме у початковій школі відбувається становлення учня як особистості, закладається фундамент для успішної самореалізації людини впродовж життя. Фізична культура у початковій школі зазнала істотної трансформації. Цільову спрямованість початкової освіти, її зміст, організацію навчального процесу, дидактико-методичне забезпечення, підходи до оцінювання освітніх результатів у напрямі посилення у дитини особистісної орієнтації освіти, її розвивального, компетентнісного, демократичного характеру [7; 8]. Отже, основними тенденціями розвитку якості здоров'я учнів початкової школи є пошук і розробка інноваційно-спрямованих комплексних засобів збереження здоров'я в закладах освіти, формування ціннісного ставлення та мотивації на здоровий спосіб життя серед покоління, що підростає. Необхідна трансформація освіти у системі фізичної культури у початковій школі, ключовою метою якої стає соціально мобільна, творчо активна особистість, здатна до саморозвитку і самореалізації, надання можливості усім без винятку дітям проявити свої таланти і творчий потенціал [7; 9]. Діяльність учня початкової школи як особистості у сфері фізичної культури, культури здоров'я, здорового способу життя є фундаментом для подальшого життя дитини – навчання, праці, нормального життя в літньому віці. Усе це є накопиченням енергопотенціалу дитини, який закладається з самого дитинства. Ми працюємо у школі активного сприяння здоров'ю, в межах експерименту прагнемо зробити внесок у справу зменшення проявів нерівності та несправедливості в освітньому середовищі початкової школи, сприяючи тим самим справі збереження та підтримки здоров'я, спокою учнів початкових класів й усіх школярів в цілому [6; 7; 8; 9; 10]. Отже, саме на цьому етапі розвитку дитини важливо спонукати її до формування корисних звичок, навчити її управляти своєю поведінкою і, таким чином, актуалізувати суб'єктивність у збереженні і зміцненні здоров'я.

Починаючи з першого класу, в учнів початкової школи формуються основні життєво необхідні рухові дії. Тому важливою особливістю змісту навчальної програми з фізичної культури є вивчення фізичних вправ, рухових елементів, спортивних і народних ігор, формування навичок самостійної їх організації і проведення. По мірі зростання учнів акцент має зміщуватися на засвоєння ними основних рухових дій, фізичних вправ підвищеної координаційної складності з часткових елементів базових інваріативних і нових варіативних модулів із різних видів спорту, що входять до навчальної програми.

На завершальному етапі початкової освіти засвоєння нового матеріалу має зосереджуватися уже на фрагментах рухової діяльності, елементах цілісних комбінацій та спортивних іграх за спрощеними правилами [5; 9]. Ми пропонуємо нову модель, заняття учнів 1-4 класів з обтяженнями. У зв'язку з тим, що в учнів початкових класів відбувається інтенсивний розвиток більшості рухових якостей, формування різних систем організму, у цьому віці найкраще розвиваються такі фізичні якості, як швидкість, спритність, гнучкість і помірно – сила та витривалість, координація рухів, сміливість, рішучість, відбувається розвиток вестибулярного апарату, що благотворно впливає на анатомо-фізіологічні системи організму, а також може використовуватися як ефективний відновлювальний засіб (корекція постави, зміцнення серцево-судинної, дихальної систем організму). Експериментальна програма з фізичної культури учнів 1-4 класів характеризуються спрямованістю на реалізацію принципу варіативності, який передбачає планування навчального матеріалу відповідно до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу [5; 9]. Авторська експериментальна програма з фізичного виховання початкової школи спрямована на вирішення виховних, освітніх та оздоровчих завдань на уроках фізичної культури. Очевидна необхідність пошуку нових, більш ефективних засобів і методів для підвищення фізичної підготовленості й покращення здоров'я учнів початкової школи. Одним із таких засобів є орієнтоване рухове фізичне виховання методами ігрового навчання в умовах закладу загальної середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування у дітей та підлітків моральних й фізичних якостей на уроках фізичної культури висвітлено у працях І. Бега, В. Белорусової, Т. Бережної, Є. Вільчковського, О. Дубогай, І. Решетня, Т. Саранчук, М. Станкіна, В. Ареф'єва, Л. Волкова, Т. Круцевич, Н. Москаленко, В. Шаповалової та інших. Важливість змісту морального та фізичного виховання, використання регіональних та народних рухових традицій, досліджували О. Дубогай, В. Левків, Б. Шиян, О. Осіпцов, В. Пристинський, А. Цьось. Благотворний вплив рухової активності на здоров'я дитини є аксіомою та багаторазово підтверджено різними дослідниками: І. Бех, Є. Вільчковський, О. Дубогай, Л. Духовний, Т. Саранчук, В. Шаповалова, Б. Шиян.

Як засвідчують теорія та практика, одним із головних завдань уроків фізичної культури є їхня оздоровча, освітня й виховна спрямованість. Аналіз валеологічної, психолого-педагогічної, медичної літератури свідчить про те, що проблемами впровадження ідей здорового способу життя, виховання культури здоров'я в цілому, приділяло увагу багато науковців. Так, у роботах М. Амосова, Г. Апанасенка, О. Ахвердова, І. Брехмана, Ю. Бойчука, М. Гончаренко, В. Горашука, М. Гриньової, В. Казначеева та ін. висвітлені питання формування здоров'я, культури здорового способу життя.

Проблеми створення здоров'язбережувального освітнього середовища та особливості реалізації здоров'язбережувальних технологій розглянуто в працях В. Бабіча, М. Безруких, Л. Демінської, О. Дубогай, Н. Захаревич, С. Кириленко, М. Носка, О. Соколенко. Ось чому зміст, організація вказаних уроків передбачають вибіркоче впровадження таких педагогічних дій, які разом із розвитком фізичних здібностей школярів дають змогу виховувати почуття взаємодопомоги, а також працьовитість, відповідальність, чесність, справедливість та інші моральні якості [9]. Проблемам виховання здорового способу життя у школярів, формування ціннісного ставлення до здоров'я молоді присвячено праці Т. Андрищенко, Л. Жаліло, Г. Кривошеєвої, В. Кожанова, С. Омельченко, С. Страшка, А. Царенка та ін. Порушення стану здоров'я відзначається у молодших школярів у 6–11 років. При цьому вважається, що негативний вплив внутрішньошкільного середовища і, перш за все, перевантажень у початковій школі становить 20–30 %. Багато дослідників відзначають чітку залежність числа і характеру порушень у стані здоров'я школярів від обсягу та інтенсивності освітніх навантажень [1; 6; 7; 9; 10; 11]. Це стосується, у першу чергу, учнів початкових класів. Велике навчальне навантаження, гіподинамія, неправильне харчування, психологічні стреси, нестача вільного часу мають негативний вплив на здоров'я школяра і є однією з найважливіших причин низьких показників функціонального стану різних систем організму учнів початкової школи [3; 5; 9; 10].

Одним із найбільш значущих і дієвих чинників збереження здоров'я у молодших школярів можуть бути фізичні вправи, спортивні і рухливі ігри, щадне навантаження методом колового тренування. Спортивні ігри різні за змістом і впливом на організм. Як фізичні вправи, вони мають ряд особливостей, які дозволяють зберігати здоров'я [5; 9; 10; 11]. Будь-яка спортивна гра, щадна атлетична гімнастика, естафети за різноманітністю прийомів, темпу мають різні фізіологічні навантаження (М. Антропова, Т. Круцевич, Т. Саранчук, В. Шаповалова). Однак, незалежно від цього, кожна гра чи фізична вправа завжди зберігає властиві їй особливості впливу на організм. Рухливі ігри завжди проходять емоційно на тлі підвищеної рухової активності, заснованої на природних рухах, зі спрощеними правилами і урахуванням особливостей дитячого організму. Багато дослідників виявили оздоровчий ефект рухливих ігор, щадної атлетичної гімнастики, позитивний їх вплив на серцево-судинну, дихальну, нервову системи, на зміцнення м'язів, поліпшення обміну речовин, тобто рухливі ігри справляють комплексний різнобічний вплив на дитину [5; 9; 10]. Рухливі ігри як один із засобів фізичного виховання, сприяють переключенню з розумової діяльності на фізичну, підвищують загальну працездатність, заповнюють дефіцит рухів, забезпечують правильне протікання фізіологічних функцій [2; 4; 9; 10]. Сама рухлива гра

та її елементи відносяться до тих проявів ігрової діяльності, в яких яскраво виражена роль рухів. Діяльність різних аналізаторів, яка особливо виражена в грі, створює сприятливі можливості для тренування функцій кори головного мозку, для утворення нових тимчасових як позитивних, так і негативних зв'язків, збільшення рухливості нервових процесів, що сприяє збереженню здоров'я [9; 10]. Мозок керує рухами м'язів – це науковий факт. Не менш наукова й підтверджена експериментами і зворотна залежність: рухи м'язів навчають мозок. Так, молодшим школярам для правильного розвитку мозку необхідно багато рухатися. Таке тренування формує в мозку дитини зв'язки, без яких людина в майбутньому не зможе успішно навчатися чому б то не було [5; 9; 10].

Мета роботи полягає в аналізі змісту оздоровчої фізичної культури учнів початкової школи та її значення у збереженні, зміцненні та відновленні здоров'я у учнів сучасної школи.

Завдання дослідження: вивчити, виявити та простежити динаміку розвитку у молодших школярів функціонального стану здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості, психофізіологічного стану та успішності у навчанні за експериментальною методикою.

З метою проведення комплексних експериментальних досліджень щодо розроблення та впровадження інноваційних форм і методів удосконалення ранньої оздоровчої спрямованості, фізичної, психічної та еколого-валеологічної освіти учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.12.2016 р. № 1524, СЗШ № 201 м. Києва надано статус експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня (2016-2021 рр.) за темою: "Виховання в учнів початкової школи відповідального ставлення до власного здоров'я".

Результати досліджень та їх обговорення. Аналіз багатьох досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених показав, що вивчення ціннісних орієнтацій учнів на здоровий спосіб життя містить у собі абсолютні, загальнолюдські цінності. Ми свідомо почали такий експеримент з учнями початкових класів. Діти, які прийшли до першого класу, ще не мають поняття групових занять, й було вирішено в плані експерименту проводити заняття моделюванням ігрових методів й прив'язати їх до спортивних, рухливих й народних ігор, щадної атлетичної гімнастики методом колового тренування.

Наприклад, колове тренування проводиться на 8-10-12 станціях у початкових класах тільки в парах: кидання й ловіння міні-м'яча, кидання м'яча в коло на стінці з 2–3 метрів, передача м'яча через плече, ведення м'яча на місці, підкидання м'яча вгору, стрибки з місця, лазіння, перелазіння, човниковий біг 3x4 і т. і. Одночасно з ігровими вправами проводяться вправи з обтяженням (пляшечки з піском), яких є у наявності понад 100 одиниць. У зв'язку з тим, що маленьким дітям необхідно розвивати силу, силову витривалість, гнучкість, спритність, наприклад, даються вправи зі щадним навантаженням на різні групи м'язів для гармонійного розвитку дитини.

Відповідно до авторської програми в експериментальних класах ми додали 1 годину на фізичну культуру, це 140 годин на навчальний рік. Ми маємо можливість відвести до 25 годин на рік на досконалі теоретичні заняття для більш детального навчання методики проведення всіх занять.

Особлива увага приділяється початковим крокам учнів перших та других класів із фізичної культури. Перед практичними заняттями проводяться бесіди та теоретичні заняття, на дошці готується карта уроку з малюнками, де діти заздалегідь вивчають, які вправи, в якому місці і скільки разів треба виконувати; нами виготовлено багато карток-завдань для різних станцій на різні вправи великого формату (A4), що сприяє кращому сприйманню та виконанню вправ. Ми виготовили також великі номери для станцій, щоб діти не плутались, як переходити проти часової стрілки від однієї до іншої станції. Діти приходять до спортивної зали підготовлені теоретично. Запрограмовані практичні вправи колового тренування у спортивній залі відпрацьовуємо багато разів. Це той вік, коли дитину треба постійно водити за руку, показувати, розповідати й знов показувати багато разів, що й як треба робити. У нашій експериментальній програмі є багато вправ з повільними обтяженнями. Контрольні класи проводять заняття за традиційною методикою.

Матеріальна база уроків фізичної культури, особливо початкової школи, потребує великої уваги, це відіграє значну роль у проведенні занять з учнями початкових класів. Для учнів початкової школи необхідно багато приладів, тренажерів, м'ячів (маленьких, середніх, великих), скакалок, гімнастичних лав, шведських стінок, низьких перекладин, малих й великих обручів.

Попередній аналіз процесу фізичного виховання в аспекті його впливу на формування здоров'язбережувальної і моральної сфери учнів показав, що нині потрібні нові науково-технологічні підходи й організаційно-педагогічні умови, обґрунтування його оновленого змісту, реалізація інноваційно-інтерактивних педагогічних технологій освітньо-виховного середовища учнів початкової школи. Введення в освітній процес уроків фізичної культури інноваційних технологій проявляється у створенні нової матеріальної бази та нових інноваційних організаційно-педагогічних умов для покращення здоров'я й освітньої підготовки учнів початкової школи.

Нами також було впроваджено нову методику для тренування конкретних вправ школярів із відключенням зору з пов'язкою на очах: фізичних вправ з м'ячами (кидання м'яча в коло на стінці без пов'язки на очах – 3 підходи по 10 разів, після цього теж саме з пов'язкою на очах) та інше.

Було здійснено моніторинг рівня фізичної підготовки, функціонального рівня здоров'я та психологічного стану в експериментальних (ЕГ) і контрольних (КГ) класах. Із загальної кількості 265 учнів ЕГ складала 133 учня, а КГ – 132 учня. Як залежні змінні у педагогічному експерименті були визначені такі показники медичних тестів: *функціонального стану* (частоти серцевих скорочень, артеріального тиску систолічного, життєвої ємності легень, результати проб із затримкою дихання на вдиху та на видиху); *показники фізичного розвитку* (ріст, вага); показники *фізичної підготовленості* (силові і швидкісно-силові якості, спритність, витривалість). Результати зрізу на початку експерименту й у подальшому оброблені за допомогою інформаційно-комп'ютерної діагностичної програми "Школяр-2" (В. Шаповалова) та оцінювалися як стан здоров'я – низький, нижче за середній, середній, вище за середній, високий.

На початку експериментального дослідження функціональний стан та фізичний розвиток учнів початкової школи характеризуються показниками низького рівня. Так, наприклад, середні результати виконання проб із затримкою дихання виявилися нижче вікової норми і вказували на слабкий розвиток дихальної функції, низьку стійкість до гіпоксії. В цілому, як показав розрахунок достовірності відмінностей за t-критерієм Стьюдента для незв'язаних вибірок, відмінності у функціональному стані і фізичному розвитку ЕГ і КГ на етапі констатувального експерименту є не достовірними. Тестування *фізичної підготовленості* учнів початкової школи проходило через три тижні після початку навчального року. Результати тестування в ЕГ та КГ у підтягуваннях характеризувалися низькими показниками середніх значень і відповідали оцінці "1". Результати піднімання й опускання тулуба в учнів КГ та ЕГ відповідали низькому рівню, що свідчить про незадовільну підготовку м'язового корсета і низький індекс потужності організму. У бігу на 30 м, стрибках у довжину і човниковому бігу 3x10, в ЕГ і КГ були отримані невисокі результати, що відповідають оцінці "2". Середні дані в ЕГ і КГ були однорідні і не мали достовірних відмінностей за t-критерієм Стьюдента, крім бігу на 30 м, де спостерігалася тенденція до більш високих показників у контрольній групі.

Аналіз результатів після навчально-тренувальних занять I етапу учнів ЕГ й КГ початкової школи за авторською програмою за підсумками другого обстеження свідчить про деякі якісні поліпшення. Виявлено, що заняття фізичними вправами за експериментальною програмою сприяють поліпшенню фізичних даних до середнього рівня фізичної підготовленості в ЕГ і нижче середнього в КГ, і з точки зору результату зовнішніх показників будови тіла учнів і силових випробувань говорить про нормальний стан приведення ваги учнів ЕГ у співвідношенні до зросту у зв'язку з поліпшенням тренуваності м'язової маси тіла і всього організму. У КГ зміни були незначними. Результати ЖЕЛ показують про збільшення середнього значення екскурсії грудної клітки в ЕГ і недостатнє в КГ. Дані силової вправи підйом тулуба за 30 с показали в КГ результат нижче середнього, а в ЕГ – збільшення потужності м'язів тулуба організму учнів після I початкового етапу навчання.

Друге обстеження за медичними тестами програми "Школяр-2" було проведено наприкінці 2016-2017 навчального року. Аналіз 9-місячних занять учнів початкових класів після другого обстеження показав такі (x – середнє значення) результати: в КГ досягнуті позитивні результати були менш значущі, ніж в ЕГ, оскільки середні значення ЧСС в КГ зменшилися на 2 уд./хв., а в ЕГ – на 5 уд./хв., АТ систолічний в КГ і ЕГ були рівні за середніми показниками; середнє значення результату затримки дихання на вдиху в КГ збільшилася на 2,0 сек., в ЕГ – на 8,5 сек., (відмінності достовірні за критерієм Стьюдента); середнє значення затримки дихання на видиху в КГ збільшилася на 2 сек., в ЕГ – на 7 сек. ($p > 0,05$); вагові показники середнього значення в КГ збільшилися на 0,8 кг, в ЕГ – на 2,5 кг, ($p > 0,05$); при уявній недостовірності, з точки зору результату, зовнішні показники конституції тіла учнів говорять про приведення ваги учнів ЕГ в більш-менш нормальний віковий стан у співвідношенні до зросту, у зв'язку з поліпшенням тренуваності м'язової маси тіла і всього організму. У КГ зміни були незначними. Середні значення збільшення життєвої ємності легенів склали в КГ + 110 мл, в ЕГ – + 225 мл, що свідчить про значне збільшення середнього значення екскурсії грудної клітки в ЕГ – на + 115 мл, в порівнянні із середнім збільшенням даного показника в КГ.

Аналіз отриманих результатів показав, що вихідні дані перших фізичних випробувань в обох групах виявили результати низького рівня фізичної підготовленості учнів після закінчення першого етапу. Таким чином, в КГ і ЕГ учні показали слабку фізичну підготовленість у всіх 5 контрольних нормативах і отримали такі рекомендації: учні ЕГ почали навчальні заняття за авторською програмою з виконанням спеціальних вправ. Більше 40 % всього навчального часу на першому етапі за планом ЕГ уроки проводилися методом "колового тренування" станційним способом, а учні КГ навчалися за традиційною методикою та 20 % навчального часу уроків проводилися методом колового тренування. Першокласники, які пройшли 1 рік занять в ЕГ, згодом значно легше адаптувалися до умов навчання в другому класі, а кількість пропусків занять через хворобу у них в було знижено в 1-2 рази; у контрольних класах пропусків занять через хворобу було значно більше.

Аналіз психологічного стану учнів початкової школи з результату тесту Мандала Юнга "Горизонтальна вісімка" дозволив нам визначити тип основного каналу сприйняття і припустити домінуючу півкулю мозку учнів початкових класів. Це дозволило правильно підібрати стиль навчальної

діяльності дитини у відповідності з особливостями її пізнавальних процесів. Наприклад, ми отримали такі результати: в ЕГ візуальний тип – 67 дітей (50,4 %); аудіальний – 27 дітей (20,3 %); кінестетичний – 36 дітей (27,1 %); гармонійний – 3 дитини (2,2 %). Домінує права півкуля головного мозку в 46 дітей (34,6 %). Ліва півкуля головного мозку домінує в 87 дітей (65,4 %). У КГ візуальний тип – 70 дітей (53,0 %); аудіальний – 28 дітей (21,2 %); кінестетичний – 33 дитини (25,0 %); гармонійний – 1 дитина (0,8 %). Права півкуля головного мозку домінує у 50 дітей (37,9 %). Ліва півкуля головного мозку домінує у 82 дітей (62,1 %). Ми бачимо, що практично всі типи не набагато відрізняються в ЕГ та КГ. Превалюють візуальний, аудіальний і кінестетичний типи.

Для розвитку гармонійного типу з дітьми проводиться корекційна робота, організовується виконання спеціальних профілактичних вправ. Будь-який вид навчальної або професійної діяльності вимагає від людини гармонійної взаємодії всіх типів сприйняття: аудіального, кінестетичного, візуального. Як правило, превалює один, проте зустрічаються гармонійний тип сприйняття, де рівною мірою виражені всі типи. Нашим завданням є визначення основного типу сприйняття з метою правильного підбору стилю навчальної діяльності, у відповідності до особливостей пізнавальних процесів учнів. У контексті навчання учнів, де величезну роль відіграє кінестетичний тип сприйняття, вибудовується розвивальна та корекційна робота, спрямована на поглиблення навичок даного типу сприйняття. Нами запропоновано ряд вправ, що розвивають міжпівкульну взаємодію та гармонізують роботу головного мозку. Поряд з визначенням типу сприйняття ми припустили функціональну спеціалізацію відповідно до методики Мандала Юнга "Горизонтальна вісімка".

Висновки. 40 % уроків для учнів експериментальних 1–4 класів проводяться методом колового тренування (у контрольних класах – 20 %). Оцінюються параметри фізичного здоров'я учнів експериментальних й контрольних груп – функціональний стан, показники фізичного розвитку, фізичної підготовленості, психофізіологічного стану. На першому етапі експерименту виявлено, що:

1. У плані експерименту заняття проводяться *моделюванням* ігрових методів, які поєднані з елементами спортивних, рухливих, народних ігор й щадної атлетичної гімнастики методом колового тренування, яке отримало широку популярність й наукове обґрунтування у практиці фізичного виховання, але у початковій школі мало використовуються та мало досліджено в Україні.

2. У результаті проведених експериментальних оздоровчих й освітніх теоретичних й практичних занять за експериментальною методикою інформаційно-комп'ютерної оздоровчо-діагностичної програми "Школяр-2" (В. Шаповалова) виявлено та простежено динаміку розвитку у молодших школярів функціонального стану здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості, психофізіологічного стану. Таким чином, виявлено, що наприкінці першого етапу в ЕГ кількість дітей, які характеризуються незадовільними показниками фізичного здоров'я, зменшилася на 6,3 %, у КГ зменшилася на 2,1 %.

3. Аналіз психологічного стану учнів початкової школи за результатами тесту Мандала Юнга "Горизонтальна вісімка" визначив основні типи сприйняття. З метою правильного підбору стилю навчальної діяльності, відповідно до особливостей пізнавальних процесів учнів, нами враховується функціональна асиметрія півкуль головного мозку під час навчально-виховної та освітньої підготовки: права півкуля – логічне мислення, ліва – гуманітарний склад сприйняття.

7. У цілому ж, реалізація експериментальної методики фізичної підготовки й оздоровчої роботи з учнями, підтвердили ефективність оздоровчо-корекційних заходів у процесі навчання за експериментальною авторською програмою. Отже, як показав констатувальний зріз, до проведення формуального експерименту в цілому функціональний стан і фізична підготовленість учнів початкової школи відповідали рівню, близькому до задовільного. Оптимізація рухового режиму молодших школярів практично неможлива, якщо не використовувати інноваційні технології з елементами спортивних, рухливих народних ігор, щадної атлетичної гімнастики. Їх застосування у початковій школі дозволяє доповнювати і посилювати їх вплив на збереження здоров'я дітей.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Розглянута на констатувальному етапі нашого експерименту проблема, у подальшому буде досліджена на формуальному етапі. Особливий інтерес викликає те, що оздоровчий ефект й підвищення якості здоров'я внаслідок проведених заходів проявлявся протягом кількох наступних місяців. Експеримент продовжується.

Використані джерела

1. Антропова М. В. Адаптація організму учасників к учебным и физическим нагрузкам / М. В. Антропова. – М. : Педагогика, 1982. – 240 с.
2. Бех І. Система фізичного виховання має формувати в учнів загальнолюдські гуманістичні цінності / І. Бех // Фіз. виховання в школі. – 1998. – № 1. – С. 3–6.
3. Вільчковський С. Основи програмування фізкультурно-оздоровчих занять з дитячим контингентом / С. Вільчковський. – Тернопіль : Астон, 2003. – 144 с.
4. Волков Л. Молодший шкільний вік: виховна спрямованість занять фізичною культурою і спортом / Л. Волков, В. Голуб, П. Коханець; за ред. Л. Волкова. – К. : Освіта України, 2008. – 120 с.

5. Духовний Л. Ф. Здоров'язберігаючі технології на заняттях фізичного виховання / Л. Ф. Духовний // Наук. журнал. Проф. – тех. освіта. – Київ, 2012. – № – С. 37–40.
6. Круцевич Т. Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та молоді: [навч. посіб.] / Т. Ю. Круцевич, М. І. Воробйов, Г. В. Безверхня. – 2011. – 224 с.
7. Концепція середньої загальноосвітньої школи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naps.gov.ua/ua/activities/nsko/>. – 26 с.
8. Концепція "Нова школа. Простір освітніх можливостей" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>. – 40 с.
9. Саранчук Т. С. Оцінка параметрів фізичного здоров'я розвитку дітей шкільного віку / Т. С. Саранчук // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2012. – №5 (2). – С. 97–99.
10. Шаповалова В. Информационно-компьютерная диагностическая программа "Школяр-2" // Наук.-метод. Журнал. – №3. – Київ : ВД "Шкільний світ", 2009. – С. 80–86.
11. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] / Б. М. Шиян. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2004. – Ч. 2.

Dukhovnyi L. F., Hmyria H. V.

MODELLING OF HEALTHY SAFE ENVIRONMENT IN EXPERIMENTAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT AS A COMPONENT OF INNOVATION DEVELOPMENT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article is devoted to the problem of education responsible attitude of junior schoolchildren to save their health by means of using physical exercises, sport games, mobile and folk games, circle training method with special cards/tasks at the physical education lessons.

The specific features of the influence of this technique on the body of the junior pupils are considered, the opportunity to develop and improve children sensory qualities, as well as the health effect of this method.

The authors also define modelling healthy safe environment in experimental educational institutions as a part of innovative development of the New Ukrainian School. It is necessary to transform education in the system of organization of physical culture the key goal of which becomes socially mobile and creative, active personality, able for self-development and self-actualization, creating conditions for the manifestation of the creative potential of each child.

The primary school student activity, as a person in the field of physical culture, culture health, healthy lifestyles, is a foundation for the further life of the child (education, work, normal life in older age).

The authors of the article offer a new model of classes for students in grades 1-4 with the encumbrance.

Pupils of the primary school have intensive development of most movement qualities and formation of various body systems.

There is a development of the vestibular apparatus, which has a beneficial effect on the anatomical and physiological systems of the organism, and can also be used as an effective remedial agent.

According to theory and practice, one of the main tasks of the lessons of physical education is their health, and educational orientation.

The authors believe in evident necessity of finding new, more efficient facilities and methods for increasing suitability and improvement of health of primary school students.

One of these ways is oriented motor physical education with game learning in the establishment of general secondary education.

Key words: *upbringing, responsible attitude, healthcare, the health of junior schoolchildren, sport games, outdoor games, circle training method, tasks-cards.*

Стаття надійшла до редакції 06.03.2018 р.